

Hastanelerde iş kazası geçiren kurum ev idaresi personelinin geçirdikleri iş kazalarının bazı demografik özelliklerine göre incelenmesi¹

Analyzing of occupational accidents experienced by housekeeping personnel in hospitals according to some demographic characteristics

Birgül Çiçek²

Sibel Erkal³

Received Date: 04 / 09 / 2016

Accepted Date: 13 / 11 / 2016

Öz

Son yıllarda dünyada hizmet sektöründe önemli gelişmelerin yaşanmasıyla beraber iş sağlığı ve güvenliği anlayışında değişimler yaşanmış hizmet sektörü de iş sağlığı ve güvenliğinin çalışma alanına girmiştir. Hizmet sektörünün içinde yer alan sağlık hizmetleri de, değişik bölümleri olan ve çeşitli mesleklerce yürütülen hizmetlerdir. Sağlık alanında çalışanlar arasında yer alan kurum ev idaresi personelinin yaptıkları işler risk ve tehlikeler barındırmakta, dolayısıyla personel iş kazası geçirme riski taşımaktadır. Bu nedenle bu çalışma, hastanelerde iş kazası geçiren kurum ev idaresi personelinin yaşadıkları iş kazalarının bazı demografik özelliklerine göre incelenmesi amacıyla Ankara il sınırları içerisinde yer alan belirli alanlarda ihtisaslaşmış hastaneler, askeri hastaneler ile özel hastaneler dışında kalan ve Ankara il merkezindeki T.C. Sağlık Bakanlığı'na ve üniversitelere bağlı 50 yatak kapasitesinin üzerindeki 14 hastanede çalışan ve çalışmaya katılmayı kabul eden 400 kurum ev idaresi personelinin iş kazası geçiren 41 personelin verilerinden yararlanılarak tanımlayıcı tipte hazırlanmıştır. Araştırmada; iş kazası geçiren kurum ev idaresi personeli arasında erkekler, 35 yaş ve altı grubunda olanlar, ilköğretim mezunu ve daha az öğrenim düzeyine sahip olanlar ile evliler önde gelmektedir. Personel arasında 'kesici delici alet yaralanmasına maruz kalanlar, 'atıkları toplarken' iş kazası geçirenler ilk sırada yer almaktadır. Ayrıca personelin geçirdiği iş kazasının tipi, kaza geçirdiği sırada yaptığı iş, kaza nedenine ilişkin görüşleri, hastane yönetiminin "iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili uygulamalarına" önem verme durumuna ilişkin görüşleri ile personelin cinsiyeti, yaşı ve eğitim durumu arasındaki ilişki istatistiksel açıdan önemsiz bulunmuştur ($p>0,05$).

Anahtar sözcükler: iş kazası, kurum ev idaresi personeli, temizlik personeli, kesici delici alet yaralanmaları

Abstract

In recent years, along with the remarkable developments in the tertiary sector in the world, there have been changes in the perception of occupational health and safety, and the tertiary sector has also entered into the study field of occupational health and safety. Health services, which are included in the tertiary sector, are the services that have different departments and are carried out by various occupations. Works done by the housekeeping personnel, who are among the workers of health services, involve risks and dangers, thus, the personnel have the risk of having occupational accidents. Therefore, for the purpose of analyzing the occupational accidents experienced by housekeeping personnel in hospitals according to some demographical characteristics, this study was prepared in descriptive type by benefiting from the data of 41 personnel, who had occupational accidents, among 400 housekeeping personnel who agreed to participate in the study and work in 14 hospitals, the inpatient bed availability of which is over 50, affiliated to universities and the Ministry of Health in Ankara city center, except for the hospitals specialized in certain fields, military hospitals and private hospitals within the borders of Ankara province. In the study, males, the ones in the age group of 35 and below, primary school graduates, the ones having the lower level of education and married people precede among the housekeeping personnel who had occupational accidents.

¹ Bu çalışmada, 'Hastanelerde Kurum Ev İdaresi Personeli Perspektifinden İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamalarının ve Güvenlik Kültürüne İlişkin Algı Düzeylerinin Belirlenmesi' adlı Yüksek Lisans Tez çalışması için elde edilen verilerden yararlanılmıştır ve Hacettepe Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından SYL-2016-10152 proje koduyla lisansüstü tez projesi olarak desteklenmiştir.

² Arş. Gör. Uzm., Hacettepe Üniversitesi, İ.İ.B.F Aile ve Tüketici Bilimleri, Ankara, Türkiye, birgulaydin@hacettepe.edu.tr

³ Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi, İ.İ.B.F Aile ve Tüketici Bilimleri, Ankara, Türkiye, serkal@hacettepe.edu.tr

Çiçek, B., Erkal, S. (2016). Analyzing of occupational accidents experienced by housekeeping personnel in hospitals according to some demographic characteristics. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 2 (4), 1275-1289.

Among the personnel, the ones exposed to 'sharp object injuries' and having occupational accidents while 'collecting waste' take place on the top. Furthermore, the relationship between the type of the occupational accident the personnel had, the work they were doing when they had an accident, their opinions on the cause of the accident and opinions regarding the hospital administration's status of care on "implementations regarding occupational health and safety", and the gender, age and educational level of the personnel was found to be statistically insignificant ($p>0,05$).

Keywords: Occupational accident, Housekeeping personnel, Cleaning personnel, Sharp object injuries

1. Giriş

Son yıllarda dünyada hizmet sektöründe önemli gelişmeler yaşanmıştır. Dolayısıyla iş sağlığı ve güvenliği anlayışında değişimler yaşanmıştır. Önceleri sanayi sektöründeki çalışanların sorunlarıyla ilgilenilirken, hizmet sektörü de iş sağlığı ve güvenliğinin çalışma alanına girmiştir. Hizmet sektörü içinde de sağlık hizmetleri alanı önemli bir yere sahip olmakla birlikte (Bilir & Yıldız, 2014, s.429) iş sağlığı ve güvenliği açısından riskleri olan bir alandır (Abbasoğlu, vd., 2006; Janowitz, vd., 2005). Bu risklerden biri de iş kazalarıdır. İş güvenliğinin alt kavramı olan ve sanayileşme ile teknolojik gelişmelerin sonucunda çalışma yaşamındaki değişimlerle birlikte sıkça görülmeye başlanan (Camkurt, 2013) iş kazasını, Dünya Sağlık Örgütü (WHO) "*önceden planlanmamış, çoğu zaman yaralanmalara, makine ve teçhizatın zarara uğramasına veya üretimin bir süre durmasına yol açan olay*" şeklinde tanımlarken (Akt. Özkılıç, 2005, s.8), ILO "*belirli bir zarar veya yaralanmaya yol açan, önceden planlanmamış beklenmedik olay*" olarak tanımlamıştır (ILO, 1998). 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'na göre ise; "*işyerinde veya işin yürütümü nedeniyle meydana gelen, ölüme sebebiyet veren veya vücut bütünlüğün ruhen ya da bedenlen özre uğratan olaydır.*" (İSGK, 2012). Hizmet sektörünün içinde yer alan sağlık hizmetleri, değişik bölümleri olan ve çeşitli mesleklerce yürütülen hizmetlerdir. Bu hizmetlerden biri olan kurum ev idaresinin amacı; sahip olunan tüm kaynaklardan en üst düzeyde yararlanarak, mevcut olanaklarla, temiz, sağlıklı, güvenli, düzenli, güzel bir çevre yaratmaktır (Şafak & Erkal, 2011, s.1). Kurum ev idaresi personeli, kurumlarda sağlıklı ve güvenli bir çevrenin oluşturulması amacıyla çalışırken, aynı zamanda kendisinin ve diğer çalışanların sağlığını ve güvenliğini de korumalıdır (Yertutan, 2000). Personelin çalışma ortamıyla ilgili karşılaşılabilecekleri risk ve tehlikeleri bilmesi, kişiyi güvenli davranış sergilemeye yöneltmesinin yanı sıra iş kazalarından korunmak için de önlem almasını sağlar (Çopur, vd., 2001). Fakat buna rağmen kurum ev idaresi personeli yürütülen temizlik işleri ve tıbbi atıkların bertarafı gibi işleri yapmalarından dolayı enfeksiyon hastalıkları açısından büyük risk taşıırken (Bilir & Yıldız, 2014; Çamözü & Kitiş, 2011; Şafak, vd., 2002), yaptıkları işler insan gücüne dayalı olduğundan personelin iş kazası geçirme riski de yüksektir (Yertutan, 2000). İş kazalarının temel nedenleri; güvenli olmayan davranışlar ve iş güvenliği olmayan çalışma ortamı olmak üzere iki sınıfa ayrılmaktadır. İş kazalarının nedenlerinden güvenli olmayan davranışlar, insanın fizyolojik ve psikolojik durumundan kaynaklanmaktadır. İşyerlerindeki iş güvenliği olmayan çalışma ortamı da iş kazalarının temel nedenlerini oluşturmaktadır (Tablo 1) (Yılmaz, 2009).

Birden çok faktörün etkisiyle ülkemizde meydana gelen iş kazalarında son yıllarda hızla artan teknolojik gelişmelerle birlikte, alınmayan önlemler ve/veya alınan önlemlere uyulmaması, uygun olmayan çalışma koşulları ve ortamları (aydınlatma, havalandırma vb.), personel eğitim ek-

Çiçek, B., Erkal, S. (2016). Hastanelerde iş kazası geçiren kurum ev idaresi personelinin geçirdikleri iş kazalarının bazı demografik özelliklerine göre incelenmesi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 2 (4), 1275-1289.

sikliği, personelin iş sağlığı ve güvenliği konusundaki bilgisinin az olması, dikkatsizlik, yorgunluk, koruyucu donanımların sağlanamaması veya bunların uygun şekilde kullanılmaması, yapılan iş konusunda deneyimsizlik ve yeterli denetimin olmaması bu nedenler arasında sayılabilir (Demircioğlu & Centel, 2013; Erkal & Şafak, 1998).

Tablo 1. İş kazalarının nedenleri

Güvenli Olmayan Davranışlar	Güvenli Olmayan Çalışma Ortamı
İşi bilinçsiz yapmak,	Güvensiz çalışma yöntemi
Dalgınlık ve dikkatsizlik	Güvensiz ve sağlıksız çevre koşulları
Makine koruyucularını çıkarmak	Topraklanmamış elektrik makineleri
Tehlikeli hızla çalışmak	İşe uygun olmayan el aletleri
Görevi dışında iş yapmak	Kontrol ve testleri yapılmamış basınçlı kaplar, kaldırma makineleri
İş disiplinine uymamak	Tehlikeli yükseklikte istifleme
İşe uygun makine ve alet kullanmamak	Kapatılmamış boşluklar
Yetkisiz ve izinsiz olarak tehlikeli bölgede bulunmak	İşyeri düzensizliği
Kişisel koruyucuları kullanmamak	Koruyucusuz makine, tezgâhlar
Ehliyetsiz ve tehlikeli hızda araç kullanmak	Parlayıcı patlayıcı maddeler

Kaynak: TMMOB, 2012, s.60

Kurum ev idaresi personelinin en sık karşılaştığı iş kazaları, çöp toplarken ele iğne batması, kaygan zeminde düşmeler, sıcak maddelerle temas sonucu yanıklar, temizlik maddelerinin birbiriyle karıştırılarak kullanılması sonucu oluşan zehirlenmeler şeklindedir (Bilir & Yıldız, 2014, s.440). Bu konuda Türkiye’de (Kurt, vd., 2015; Sarı, vd., 2014; Bolubay & Türkay, 2013; Çamözü ve Kitiş, 2011; Toraman, vd., 2011; Erkal & Coşkun, 2010; Gemalmaz, 2009; Terzi, vd., 2009; Kuruüzüm, vd., 2008; Çopur, vd., 2006; Erdem & Talas, 2006; Aybek, vd., 2003; Erkal & Şafak, 2002;) ve yurtdışında (Alamgir & Yu, 2008; Abu-Gad & Al-Turki, 2001; Shiao, vd., 2001) çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Ancak kaza geçiren ev idaresi personelinin yaşadığı kaza nedenleri demografik özelliklerle detaylı karşılaştıran çalışmalar sınırlı sayıdadır. Bu nedenle bu çalışma, hastanelerde iş kazası geçiren kurum ev idaresi personelinin yaşadıkları iş kazalarının bazı demografik özelliklerine göre incelenmesi amacıyla planlanmış ve yürütülmüştür.

2. Yöntem

Bu araştırma, Ankara il sınırları içerisinde yer alan belirli alanlarda ihtisaslaşmış hastaneler, askeri hastaneler ile özel hastaneler dışında kalan ve Ankara il merkezindeki T.C. Sağlık Bakanlığı’na ve üniversitelere bağlı 50 yatak kapasitesinin üzerindeki 14 hastanede çalışan ve çalışmaya katılmayı kabul eden 400 kurum ev idaresi personelinden iş kazası geçiren 41 personelin verilerinden yararlanılarak tanımlayıcı tipte hazırlanmıştır. Veri toplamak amacıyla anket formu oluşturulmuştur. Oluşturulan anket formu; katılımcılara ilişkin bireysel bilgileri belirlemeye yönelik soruların yanı sıra, personelin yaşadığı iş kazalarının tiplerini, kaza yaptığı sırada hangi işi yaptığı, kaza nedenlerine ve hastane yönetiminin iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarına verdiği öneme ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla sorular içermektedir. Toplanan verilerin istatistiksel analizleri IBM SPSS istatistiksel paket programı kullanılarak yapılmıştır. İstatistiksel analiz olarak tanımlayıcı istatistikler kişi sayısı (n) ve yüzde (%) olarak belirtilmiştir. Yates düzeltmeli ki-kare testi ve Fisher’in kesin testi kullanılmıştır. $p < 0,05$ istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

3. Bulgular

İş kazası geçiren kurum ev idaresi personelinin bireysel bilgilerine ilişkin bulgular

Araştırmada personelin % 10,3'ünün (n=41) iş kazası geçirdiği belirlenmiştir. İş kazası geçiren kurum ev idaresi personelinin % 41,5'i kadın, % 58,5'i ise erkektir. Personelin yaş dağılımları incelendiğinde; % 43,9 ile 35 yaş ve altı grubunda olanlar ilk sırada yer alırken, bunu % 34,1 ile 41 yaş ve üzeri, % 22,0 ile 36-40 yaş grubu izlemektedir.

Kaza geçiren kurum ev idaresi personelinin % 46,4'ü ilkokul ve daha az öğrenim düzeyine, % 34,1'i lise ve üzeri öğrenim düzeyine sahipken, % 19,5'i ise ortaokul mezunudur. Personelin % 75,6'sı evli, % 22,0'si ise bekârdır.

Personelin toplam hizmet yılına bakıldığında; % 34,1'i 1-5 yıl, % 24,4'ü 6-10 yıl, % 19,5'i 11-15 yıl, % 14,6'sı 1 yıldan az, % 7,3'ü ise 16 yıl ve üzeri süredir temizlik personeli olarak çalıştığını belirtirken, % 36,6'sının 1-5 yıl, % 24,4'ünün 6-10 yıl, % 17,1'inin 11-15 yıl, % 14,6'sının 1 yıldan az, % 7,4'ünün ise 16 yıl ve daha uzun süredir aynı hastanede çalıştığı belirlenmiştir.

Çalışmada kaza geçiren personelin % 97,6'sı hizmet içi eğitim aldığını belirtmiştir. Çalıştığı hastanede hizmet içi eğitim aldığını belirten personelin tamamı (% 100,0) 'İş Sağlığı ve Güvenliği' konusunda eğitim aldığını belirtirken, bunu % 80,0 ile 'temizlik maddelerinin kullanımı', % 77,5 ile de 'enfeksiyon kontrolü ve sanitasyon' konularında eğitim aldığını belirtenler izlemektedir. Personelin tamamı (% 100,0) işini yaparken eldiven, maske gibi kişisel koruyucu donanım kullandığını belirtmiştir.

Tablo 2. İş Kazası Geçiren Kurum Ev İdaresi Personelinin Bireysel Bilgilerine Göre Dağılımı

DEĞİŞKENLER	GRUPLAR	n	%	DEĞİŞKENLER	GRUPLAR	n	%
<i>Cinsiyet</i>	Kadın	17	41,5	<i>Çalıştığı Hastanedeki Hizmet Yılı</i>	1 yıldan az	6	14,6
	Erkek	24	58,5		1-5 yıl	15	36,6
<i>Yaş</i>	35 yaş ve altı	18	43,9		6-10 yıl	10	24,4
	36-40	9	22,0		11-15 yıl	7	17,1
	41 yaş ve üzeri	14	34,1		16 yıl ve üzeri	3	7,3
<i>Öğrenim Düzeyi</i>	İlkokul ve altı mezunu	19	46,4	<i>Kurumda Hizmet İçi Eğitim Alma Durumu</i>	Evet	40	97,6
	Ortaokul Mezununu	8	19,5		Hayır	1	2,4
	Lise ve üzeri mezunu	14	34,1	<i>Hizmet İçi Eğitim Konuları</i>	İş Sağlığı ve Güvenliği	40	100,0
<i>Medeni Durum</i>	Bekâr	9	22,0		Enfeksiyon Kontrolü ve Sanitasyon	31	77,5
	Evli	31	75,6		Araç Gereçlerin Kullanımı ve Bakımı	29	72,5
	Diğer (boşanmış, eşi ölmüş)	1	2,4		Kişisel Hijyen	28	70,0
<i>Toplam Hizmet Yılı</i>	1 yıldan az	6	14,6		Kazalardan Korunma	29	72,5
	1-5 yıl	14	34,1	Temizlik Maddelerinin Kullanımı	32	80,0	
	6-10 yıl	10	24,4	Haşere Kontrolü	7	17,5	
	11-15 yıl	8	19,5	Evet	41	100,0	
	16 ve üzeri	3	7,4	Hayır	0	0	
				<i>Kişisel Koruyucu Donanım Kullanma</i>			

Çiçek, B., Erkal, S. (2016). Hastanelerde iş kazası geçiren kurum ev idaresi personelinin geçirdikleri iş kazalarının bazı demografik özelliklerine göre incelenmesi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 2 (4), 1275-1289.

İş kazası geçiren kurum ev idaresi personelinin yaşadığı kazaya ilişkin tanımlayıcı bilgiler

İş kazası geçiren ev idaresi personelinin yaşadığı kazaya ilişkin tanımlayıcı bilgiler Tablo 3'te verilmiştir.

İş kazası geçiren personelin kaza tipleri incelendiğinde, % 63,4 ile 'kesici delici alet yaralanması'na maruz kalanlar ilk sırada yer alırken, bunu % 34,1 ile 'düşme' sonucu kaza geçirenler izlemektedir. Personelin % 53,8'i 'atıkları toplarken', % 17,9'u 'paspaslama işlemi yaparken', % 15,4'ü 'eşya taşırken', % 12,8'i 'temizlik araç gereçlerini kullanırken' kaza geçirdiğini belirtmiştir. Personele geçirdiği kazanın nedeni sorulduğunda; % 61,0'i kazanın nedenini 'personelin güvenli olmayan davranışı', % 39,0'u ise 'iş güvenliği olmayan çalışma ortamı' olarak bildirmiştir.

Personele çalıştığı hastane yönetiminin iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili uygulamalarına verdikleri önem sorulduğunda, personelin % 36,6'sı hastane yönetiminin uygulamalara 'önem verdiğini', % 31,6'sı 'çok önem verdiğini', % 22,0'si 'biraz önem verdiğini' düşünürken, % 9,8'i ise 'hiç önem vermediğini' düşünmektedir.

Tablo 3: İş kazası geçiren kurum ev idaresi personelinin yaşadığı kazaya ilişkin tanımlayıcı bilgilere göre dağılımları

DEĞİŞKENLER	GRUPLAR	n=41	%	
Geçirilen İş Kazasının Tipi*	Düşme	14	34,1	
	Kesici Delici Alet Yaralanması	26	63,4	
	Yanma ve Haşlanma	3	7,3	
	Elektrik Çarpması	2	4,9	
Geçirilen İş Kazasının Nedeni	Personelin Güvenli Olmayan Davranışı	25	61,0	
	İş Güvenliği Olmayan Çalışma Ortamı	16	39,0	
İş Kazası Geçirdiği Sırada Yapılan İş*	Paspaslama İşlemi Yaparken	7	17,9	
	Atıkları Toplarken	21	53,8	
	Temizlik Araç Gereçlerini Kullanırken	5	12,8	
	Tuvaletleri Temizlerken	2	5,1	
	Eşya Taşırken	6	15,4	
	Cam Silerken	2	5,1	
	Diğer	Tavan takarken	1	2,5
		Hastaya refakat ederken	1	2,5
		Hafriyat atarken	1	2,5
		Otoklav cihazından kaynaklı	1	2,5
Hastane Yönetiminin "İş Sağlığı ve Güvenliği ile İlgili Uygulamalarına" Önem Verme Durumuna İlişkin Görüş	Hiç Önem Vermiyor	4	9,8	
	Biraz Önem Veriyor	9	22,0	
	Önem Veriyor	15	36,6	
	Çok Önem Veriyor	13	31,6	

*Personel bu sorulara birden çok cevap vermiştir.

Tablo 4'e göre her iki cinsiyette de (kadın %70,5, erkek % 58,3) 'kesici delici alet yaralanması'ni belirtenler ilk sırada yer almakta, bunu 'düşme' sonucu kaza geçirenler (kadın % 47,1, erkekler % 25,0) izlemektedir. Ancak personelin cinsiyeti ile kaza tiplerinden 'düşme' ve 'kesici delici alet yaralanması' arasındaki ilişki istatistiksel açıdan önemsiz bulunmuştur (p>0,05).

İş kazası geçiren kadınların kaza geçirdiği sırada yaptıkları iş incelendiğinde; % 52,9'u 'atıkları toplarken', % 23,5'i 'paspaslama işlemi yaparken', % 17,7'si 'temizlik araç gereçlerini kullanırken' kaza geçirdiğini belirtmiştir. Erkeklerin ise yarısı 'atıkları toplarken' kaza geçirdiğini belirtmiştir. Personelin cinsiyeti ile kaza geçirdiği sırada yapılan iş arasında istatistiksel açıdan önemli bir ilişki olmadığı bulunmuştur (p>0,05).

Tablo 4. İş kazası geçiren personelin cinsiyetine göre kazaya ilişkin bilgilerinin dağılımı

Kazaya İlişkin Bilgiler		Cinsiyet								χ^2 Ki-kare
		Kadın (n=17)				Erkek (n=24)				
		Evet		Hayır		Evet		Hayır		
		n	%	n	%	n	%	n	%	
Geçirilen iş kazası tipi	Düşme	8	47,1	9	52,9	6	25,0	18	75,0	p=0,241
	Kesici delici alet yaralanması	12	70,5	5	29,5	14	58,3	10	41,7	p=0,228
	Yanma ve haşlanma	0	0,0	17	100,0	3	12,5	21	87,5	*
	Elektrik çarpması	0	0,0	17	100,0	2	8,3	22	91,7	*
İş Kazası Geçirdiği Sırada Yapılan İş	Paspaslama işlemi yaparken	4	23,5	13	76,5	3	12,5	21	87,5	p=0,421
	Atıkları toplarken	9	52,9	8	47,1	12	50,0	12	50,0	p=0,577
	Tuvaletleri temizlerken	0	0,0	17	100,0	2	8,3	22	91,7	*
	Temizlik araç gereçlerini kullanırken	3	17,7	14	82,3	2	8,3	22	91,7	p=0,212
	Eşya taşıırken	2	11,8	15	88,2	4	16,7	20	83,3	p=1,000
	Cam silerken	1	5,9	16	94,1	1	4,2	23	95,8	p=1,000
	Diğer **	0	0,0	17	100,0	4	16,7	20	83,3	*

* χ^2 : uygulanamadı, $p < 0,05$

**Diğer işler: tavan takarken, hastaya refakat ederken, hafriyat atarken, otoklav cihazından kaynaklı

Tablo 5'e göre iş kazası geçiren personelin yaş gruplarına göre kazaya ilişkin bilgileri incelendiğinde, tüm yaş gruplarında (sırasıyla % 61,1, % 77,8, % 57,1) 'kesici delici alet yaralanması' sonucu kaza geçirdiğini belirtenler önde gelmektedir. Bunu aynı şekilde tüm yaş gruplarında (sırasıyla % 32,3, % 33,3, % 50,0) 'düşme' sonucu kaza geçirenler izlemektedir. 'Yanma ve haşlanma' sonucu kaza geçirdiğini belirtenlerin tamamı 35 yaş ve altı grubunda, 'elektrik çarpması' yaşadığını belirtenlerin tamamı ise 41 yaş ve üzeri grubundadır.

Tüm yaş gruplarında personelin en çok 'atıkları toplarken' iş kazası geçirdiği (sırasıyla % 50,0, % 55,6, % 50,0) belirlenmiştir. Personelin yaşı ile kaza tipleri ve kaza geçirdiği sırada yapılan iş arasında istatistiksel açıdan önemli bir ilişki olmadığı bulunmuştur ($p > 0,05$).

Tablo 6'ya göre iş kazası geçiren personelin eğitim durumlarına göre kazaya ilişkin bilgileri incelendiğinde, ilkökul ve daha altı öğrenim düzeyine sahip olanların % 63,2' si ile lise ve üzeri öğrenim düzeyine sahip olanların % 71,4'ü en çok 'kesici delici alet yaralanması' sonucu kaza geçirdiğini belirtmiştir. Ortaokul öğrenim düzeyine sahip olanların ise yarısı eşit oranlarla 'düşme' ve 'kesici delici alet yaralanması' yaşamıştır. 'Elektrik çarpması' yaşadığını belirtenlerin tamamı ise, ilkökul ve daha altı öğrenim düzeyine sahiptir ve bu grubun % 10,5'ini oluşturmaktadır. Tüm öğrenim düzeylerinde 'atıkları toplarken' yaşanan iş kazaları önde gelmektedir. İlkokul ve daha altı öğrenim düzeyine sahip olanların % 47,4'ü, ortaokul öğrenim düzeyine sahip olanların % 25,0'i ve lise ve üzeri öğrenim düzeyine sahip olanların % 71,4'ü 'atıkları toplarken' iş kazası yaşamıştır. Personelin eğitim durumu ile kaza tipleri ve kaza geçirdiği sırada yapılan iş arasında istatistiksel açıdan önemli bir ilişki olmadığı bulunmuştur ($p > 0,05$).

Çiçek, B., Erkal, S. (2016). Hastanelerde iş kazası geçiren kurum ev idaresi personelinin geçirdikleri iş kazalarının bazı demografik özelliklerine göre incelenmesi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 2 (4), 1275-1289.

Tablo 5. İş kazası geçiren personelin yaş gruplarına göre kazaya ilişkin bilgilerinin dağılımı

Kazaya İlişkin Bilgiler		Yaş Grupları												χ^2 Ki- kare
		35 yaş ve altı (n=18)				36-40 yaş grubu (n=9)				41 yaş ve üzeri (n=14)				
		Evet		Hayır		Evet		Hayır		Evet		Hayır		
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Geçirilen iş kazası tipi	Düşme	4	32,3	14	77,7	3	33,3	6	66,7	7	50,0	7	50,0	p=0,309
	Kesici delici alet yaralanması	11	61,1	7	38,9	7	77,8	2	22,2	8	57,1	6	42,9	p=0,650
	Yanma ve haşlanma	3	16,7	15	83,3	0	0,0	9	100,0	0	0,0	14	100,0	*
	Elektrik çarpması	0	0,0	18	100,0	0	0,0	9	100,0	2	14,3	12	85,7	*
İş Kazası Geçirdiği Sırada Yapılan İş	Paspaslama işlemi yaparken	3	16,7	15	83,3	0	0,0	9	100,0	4	28,6	10	71,4	*
	Atıkları toplarken	9	50,0	9	50,0	5	55,6	4	44,4	7	50,0	7	50,0	p=1,000
	Tuvaletleri temizlerken	2	11,1	16	88,9	0	0,0	9	100,0	0	0,0	14	100,0	*
	Temizlik araç gereçlerini kullanırken	2	11,1	16	88,9	2	22,2	7	77,8	1	7,1	13	92,9	p=0,698
	Eşya taşıırken	1	5,6	17	94,4	1	11,1	8	88,9	4	28,6	10	71,4	p=0,232
	Cam silerken	0	0,0	18	100,0	0	0,0	9	100,0	2	14,3	12	85,7	*
	Diğer**	3	16,7	15	83,3	0	0,0	9	100,0	1	7,1	13	92,9	*

* χ^2 : uygulanamadı, p<0,05

**Diğer işler: tavan takarken, hastaya refakat ederken, hafriyat atarken, otoklav cihazından kaynaklı

Tablo 6. İş kazası geçiren personelin eğitim durumlarına göre kazaya ilişkin bilgilerinin dağılımı

Kazaya İlişkin Bilgiler		Eğitim Durumları												χ^2 Ki- kare
		İlkokul ve daha altı (n=19)				Ortaokul (n=8)				Lise ve üzeri (n=14)				
		Evet		Hayır		Evet		Hayır		Evet		Hayır		
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Geçirilen iş kazası tipi	Düşme	7	36,8	12	63,2	4	50,0	4	50,0	3	21,4	11	78,6	p=0,431
	Kesici delici alet yaralanması	12	63,2	7	36,8	4	50,0	4	50,0	10	71,4	4	28,6	p=0,578
	Yanma ve haşlanma	0	0,0	19	100,0	0	0,0	8	100,0	3	21,4	11	78,6	*
	Elektrik çarpması	2	10,5	17	89,5	0	0,0	8	100,0	0	0,0	14	100,0	*
İş Kazası Geçirdiği Sırada Yapılan İş	Paspaslama işlemi yaparken	4	21,1	15	78,9	1	12,5	7	87,5	2	14,3	12	85,7	p=1,000
	Atıkları toplarken	9	47,4	10	52,6	2	25,0	6	75,0	10	71,4	4	28,6	p=0,114
	Tuvaletleri temizlerken	0	0,0	19	100,0	0	0,0	8	100,0	2	14,3	12	85,7	*
	Temizlik araç gereçlerini kullanırken	4	21,1	15	78,9	1	12,5	7	87,5	0	0,0	14	100,0	*
	Eşya taşıırken	5	26,3	14	73,7	1	12,5	7	87,5	0	0,0	14	100,0	*
	Cam silerken	2	10,5	17	89,5	0	0,0	8	100,0	0	0,0	14	100,0	*
	Diğer**	1	5,3	18	94,7	1	12,5	7	87,5	2	14,3	12	85,7	p=0,655

* χ^2 : uygulanamadı, p<0,05

**Diğer işler: tavan takarken, hastaya refakat ederken, hafriyat atarken, otoklav cihazından kaynaklı

Çiçek, B., Erkal, S. (2016). Analyzing of occupational accidents experienced by housekeeping personnel in hospitals according to some demographic characteristics. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 2 (4), 1275-1289.

Tablo 7'ye göre iş kazası geçiren personelin geçirilen iş kazasının nedenine ilişkin görüşleri incelendiğinde, geçirdikleri iş kazalarının 'personelin güvenli olmayan davranışından kaynaklandığını' belirtenler; kadınların % 58,8'ini, erkeklerin % 62,5'ini, 35 yaş ve altı grubunda olanların % 61,1'ini, 36-40 yaş grubundakilerin % 77,8'ini, ilkokul ve daha altı öğrenim düzeyine sahip olanların % 57,9'unu, ortaokul öğrenim düzeyine sahip olanların % 75,0'ini, lise ve üzeri öğrenim düzeyine sahip olanların % 57,1'ini oluşturmaktadır. Personelin geçirilen iş kazasının nedenine ilişkin görüşleri ile cinsiyeti, yaşı ve eğitim durumu arasındaki ilişki istatistiksel açıdan önemsiz bulunmuştur ($p>0,05$).

Tablo 7. İş kazası geçiren personelin geçirilen iş kazasının nedenine ilişkin görüşlerinin değişkenlere göre dağılımı

Açıklayıcı Değişkenler			Personelin güvenli olmayan davranışı		İş güvenliği olmayan çalışma ortamı		Toplam		χ^2 Ki- kare
			n	%	n	%	n	%	
Geçirilen iş kazasının nedenine ilişkin görüş	Cinsiyet	Kadın	10	58,8	7	41,2	17	100,0	p=0,812
		Erkek	15	62,5	9	37,5	24	100,0	
	Yaş Grupları	35 yaş ve altı	11	61,1	7	38,9	18	100,0	p=0,442
		36-40	7	77,8	2	22,2	9	100,0	
		41 yaş ve üzeri	7	50,0	7	50,0	14	100,0	
	Eğitim Durumu	İlkokul ve daha altı	11	57,9	8	42,1	19	100,0	p=0,767
		Ortaokul	6	75,0	2	25,0	8	100,0	
		Lise ve üzeri	8	57,1	6	42,9	14	100,0	

$p<0,05$

Tablo 8. İş kazası geçiren personelin hastane yönetiminin iş sağlığı ve güvenliğine önem verme durumuna ilişkin görüşlerinin değişkenlere göre dağılımı

Açıklayıcı Değişkenler			Hiç önem vermiyor		Biraz önem veriyor		Önem veriyor		Çok önem veriyor		Toplam		χ^2 Ki- kare
			n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Hastane Yönetiminin "İş Sağlığı ve Güvenliği ile İlgili Uygulamalarına" Önem Verme Durumuna İlişkin Görüş	Cinsiyet	Kadın	1	5,9	4	23,5	8	47,1	4	23,5	17	100,0	p=0,620
		Erkek	3	12,5	5	20,8	7	29,2	9	37,5	24	100,0	
	Yaş Grupları	35 yaş ve altı	2	11,1	5	27,8	7	38,9	4	22,2	18	100,0	p=0,626
		36-40	1	11,1	3	33,3	2	22,2	3	33,3	9	100,0	
		41 yaş ve üzeri	1	7,1	1	7,1	6	42,9	6	42,9	14	100,0	
	Eğitim Durumu	İlkokul ve daha altı	2	10,5	4	21,1	5	26,3	8	42,1	19	100,0	*
		Ortaokul	1	12,5	0	0,0	4	50,0	3	37,5	8	100,0	
		Lise ve üzeri	1	7,1	5	35,7	6	42,9	2	14,3	14	100,0	

* χ^2 : uygulanamadı, $p<0,05$

**Diğer işler: tavan takarken, hastaya refakat ederken, hafriyat atarken, otoklav cihazından kaynaklı)

Tablo 8'e göre iş kazası geçiren personelin hastane yönetiminin iş sağlığı ve güvenliğine önem verme durumuna ilişkin görüşleri incelendiğinde, hastane yönetiminin iş sağlığı ve güvenliğine 'önem verdiğini' belirtenler; kadınların % 47,1'ini, 35 yaş ve altı grubunda olanların % 38,9'unu, ortaokul öğrenim düzeyine sahip olanların yarısını (% 50,0) ve lise ve üzeri öğrenim düzeyine

sahip olanların ise % 42,9'unu oluşturmaktadır. Hastane yönetiminin 'çok önem verdiğini' belirtenler ise erkeklerin % 37,5'ini, ilkokul ve daha altı öğrenim düzeyine sahip olanların % 42,1'ini oluşturmaktadır. 36-40 yaş grubunda olanlarda eşit oranlarla % 33,3'ü 'biraz önem veriyor' ve 'çok önem veriyor', 41 yaş ve üzerinde olanların ise yine eşit oranlarla % 42,9 'önem veriyor' ve 'çok önem veriyor' şeklinde görüşe sahip oldukları belirlenmiştir. Personelin hastane yönetiminin iş sağlığı ve güvenliğine önem verme durumuna ilişkin görüşleri ile cinsiyeti, yaşı ve eğitim durumu arasındaki ilişki istatistiksel açıdan önemsiz bulunmuştur ($p>0,05$).

4. Tartışma

Araştırmada, iş kazası geçiren kurum ev idaresi personeli arasında erkekler, 35 yaş ve altı grubunda olanlar, ilkokul mezunu ve daha az öğrenim düzeyine sahip olanlar ile evliler önde gelmektedir. Abu-Gad & Al-Turki'nin (2001) çalışmasında; erkeklerin, kadınlardan daha çok iş kazası geçirdiği belirlenmiştir. Gemalmaz (2009) tarafından yürütülen çalışmada; çalışmamızın aksine kadınlarda, dul/boşanmış olanlarda ve yüksekokul mezunlarında iş kazası geçirme sıklığı yüksek olarak bulunmuştur. Aynı şekilde Alamgir & Yu'nun (2008) çalışmasında da kadınların, erkeklere göre yaralanma riskinin fazla olduğu belirtilmiştir. Yapılan çalışmalarda ki bu farklılıkların çalışmanın yapıldığı kurumdan, personelin konu ile ilgili aldıkları hizmet içi eğitimden kaynaklandığı söylenebilir. Bu farklılıkları ortaya çıkaracak ileri çalışmalar planlanabilir.

Çalışmaya katılan personelin % 97,6'sı hizmet içi eğitim aldığını belirtmiştir. Çalıştığı hastanede hizmet içi eğitim aldığını belirten personelin tamamı (% 100,0) 'iş sağlığı ve güvenliği' konusunda eğitim aldığını belirtirken; bunu % 78,0 ile 'temizlik maddelerinin kullanımı', % 75,6 ile de 'enfeksiyon kontrolü ve sanitasyon' konularında eğitim aldığını belirtenler izlemektedir. Sarı, vd.'nin (2014) çalışmasında; personel göreve başlamadan önce enfeksiyon kontrolü, tıbbi atık yönetimi, el hijyeni ve kesici delici alet yaralanmaları ve maruziyet halinde uygulanacak protokol konularında eğitim verildiği belirtilmiştir. Shiao, vd.'nin (2001) çalışmasında; personelin yarıya yakınının iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili eğitim aldığı belirtilmiştir. Bu sonuçlar ve konuyla ilgili yapılan diğer çalışmalar incelendiğinde; personele iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili çeşitli konularda eğitimler verildiği görülmektedir. Fakat alınan bu eğitimlere rağmen personelin halen iş kazası geçiriyor olması verilen eğitimin nitelik ve niceliğinin gözden geçirilmesini gerektirmektedir. Kurum ev idaresi personelinin güvenli davranışları alışkanlık haline getirmesi için nitelikli eğitimlerin düzenli aralıklarla verilmesi yaşanan iş kazalarının sayılarının azaltılmasında önemli olacaktır.

Çalışmaya katılan personelin tamamının (% 100,0) işini yaparken eldiven, maske gibi kişisel koruyucu donanım kullandığını belirtmiştir. Çamözü & Kitiş'in (2011) çalışmasında ise; tıbbi atıkların toplanması sırasında koruyucu donanım olarak en fazla eldiven kullanıldığı belirtilmiştir. Erkal & Coşkuner'in (2010) çalışmasında; personelin iş kazası geçirmemek için önlem aldığını belirtenlerin büyük çoğunluğu "iş yaparken koruyucu giysi kullandığını" ifade etmiştir. Gemalmaz'ın (2009) çalışmasında; personelin tamamına yakınının kişisel koruyucu donanım kullandığını belirtilmiştir. Bu sonuçlar, çalışmamızla paralellik göstermektedir. Personel, kişisel koruyucu donanım kullanımının sürekliliği açısından üst yönetim tarafından denetlenmelidir.

İş kazası geçiren kurum ev idaresi personeline yaşadıkları kazanın nedenlerine ilişkin görüşleri sorulduğunda 'personelin güvenli olmayan davranışı' nı belirtenler çoğunluktadır. Bu sonuca paralel olarak Aybek, vd.'nin (2003) çalışmasında, kaza geçiren personelin % 55,6'sı 'güvenli ol-

mayan davranışları' kaza nedeni olarak belirtmişlerdir. Kurumlardaki geçmişten gelen kültür, hizmet içi eğitimlerdeki eksiklikler, ihmaller personelin güvenli olmayan davranışlarına neden olarak iş kazalarının yaşanmasına yol açmaktadır. Bu nedenle, verilecek etkili bir eğitimle personelin önce kendi, sonra içinde yaşadığı toplumun sağlık ve güvenliği için güvenli olmayan davranışları ve alışkanlıkları bırakması sağlanarak güvenli davranışlar kazandırılmalı, personel gerektiğinde ödüllendirilmelidir.

Personele çalıştığı hastane yönetiminin iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili uygulamalarına verdikleri önem sorulduğunda; personelin % 36,6'sı hastane yönetiminin uygulamalara 'önem verdiğini', % 31,6'sı ise 'çok önem verdiğini' düşünmektedir. Bu sonuçlara göre, çalışmanın yürütüldüğü hastanelerin üst yönetiminin tüm çalışanlarına güvenli bir çalışma ortamı sağladığı söylenebilir.

İş kazası geçiren personelin kaza tipleri incelendiğinde, % 63,4 ile 'kesici delici alet yaralanması'na maruz kalanlar ilk sırada yer almakta, bunu % 34,1 ile 'düşme' sonucu kaza geçirenler izlemektedir. Kurt, vd.'nin (2015) araştırmasında; geçirilen iş kazaları arasında 'kesici delici alet' yaralanmalarının yer aldığı belirtilmiştir. Yoldaş, vd.'nin (2014) çalışmasında; araştırmaya katılan temizlik personelinin (36 personel) % 41,6'sının (15 personel) son bir yılda en az bir defa ele 'iğne batması' sonucu kaza geçirdiği sonucuna varılmıştır. Sarı, vd.'nin (2014) çalışmasında; meydana gelen 229 delici kesici alet yaralanmasına %34,0 ile (78 personel) temizlik personelinin maruz kaldığı belirtilmiştir. Bolubay & Türkay (2013) tarafından yürütülen çalışmada; ev idaresi personelinin en fazla 'iğne batması'na maruz kaldığı belirlenmiştir. Çamöz & Kitiş'in (2011) çalışması sonucunda personelin % 36,4'ünün (36 personel) en az bir kez 'kesici delici bir cisimle yaralandığı' belirtilmiştir. Erkal & Coşkun'er'in (2010) çalışmasında; iş kazası geçiren personel arasında 'kesik' kazası geçirenlerin ilk sırada yer aldığı belirlenmiştir. İlgili literatür incelendiğinde hastanelerde iş kazası geçiren kurum ev idaresi personelinin belli kaza tiplerinde yoğunlaştığı özellikle, kesici-delici alet yaralanmalarının daha çok yaşandığı görülmektedir. Kesici delici alet yaralanmalarında iki durum söz konusudur. Diğer sağlık çalışanları tarafından kesici delici aletlerin uygun şekillerde atık kutusuna atılmaması veya kurum ev idaresi personelinin uygun kişisel koruyucu donanım kullanmadan atıkları toplaması ve taşınmasından kaynaklanıyor olabilir. Bu nedenle, hastanedeki tüm çalışanlara bu konuda eğitimler verilmeli, çalıştıkları yerlere uyarıcı levhalar asılmalıdır. Ayrıca, iş kazalarının önlenilebilir olduğundan yola çıkılarak personele, bu konuda daha bilinçli ve dikkatli davranmalarını sağlamak amacıyla eğitimler verilmesi, kazaya neden olan durumların araştırılması ve önlem alınması gerektiği söylenebilir.

Çalışmaya katılan personelin % 53,8'i 'atıkları toplarken', % 17,9'u 'paspaslama işlemi yaparken' kaza geçirdiğini belirtmiştir. Sarı, vd.'nin (2014) çalışmasında temizlik personelinin temizlik işlemi sırasında, kesici delici aletlerin ortamdan uygun koşullarda bertaraf edilmemesi sonucu kaza yaşadıkları belirtilmiştir. Toraman, vd.'nin (2011) çalışmasında kurum ev idaresi personelinin yaşadığı toplam 14 kesici-delici alet yaralanmasından 9'unu (% 64,0) 'tıbbi atıkların taşınması', 'kesici delici alet kutularının boşaltılması' ve 'banyo temizliğinin yapılması' sırasında meydana geldiği belirtilmiştir.

Çalışmada iş kazası geçiren personel arasında hem kadınlarda hem de erkeklerde en çok kesici delici alet yaralanmaları görülürken; bunu ikinci sırada 'düşme' sonucu iş kazası geçirenler izlemiştir. Ayrıca erkekler 'yanma ve haşlanma' ile 'elektrik çarpması' sonucu kaza geçirdiklerini belirtmişlerdir. Her iki cinsiyette de 'atıkları toplarken' iş kazası geçirenler önde gelmektedir.

Çiçek, B., Erkal, S. (2016). Hastanelerde iş kazası geçiren kurum ev idaresi personelinin geçirdikleri iş kazalarının bazı demografik özelliklerine göre incelenmesi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 2 (4), 1275-1289.

Bunu, kadınlarda% 23,5'i 'paspaslama işlemi yaparken', erkeklerde ise eşit oranlarla % 16,7'si 'eşya taşırken' ve 'diğer' sebeplerle kaza geçirdiğini belirtenler izlemiştir. Dikmen Uğraş, vd.'nin (2014) çalışmasında, erkeklerin % 56,6'sı, kadınların % 67,4'ü kesici-delici-batıcı cisimle yaralandığı sonucuna varılmıştır. Bu sonuçlara göre, kadın ve erkek personelin yaptığı işlerin dolayısıyla da karşılaşılabilecekleri risk ve tehlikelerin farklılaştığı, farklı tipte iş kazaları yaşayabildiği söylenebilir.

İş kazası geçiren personelin yaş gruplarına göre kazaya ilişkin bilgileri incelendiğinde, tüm yaş gruplarında 'kesici delici alet yaralanması' sonucu kaza geçirdiğini belirtenler önde gelmektedir. Bunu aynı şekilde, tüm yaş gruplarında 'düşme' sonucu kaza geçirenler takip etmektedir. 'Yanma ve haşlanma' sonucu kaza geçirdiğini belirtenlerin tamamı 35 yaş ve altı grubunda, 'elektrik çarpması' yaşadığını belirtenlerin tamamı ise 41 yaş ve üzeri grubunda bulunmaktadır. Personelin en çok yaşadığı kaza tipinin kesici delici alet yaralanması olduğu göz önüne alınırsa; buna bağlı olarak tüm yaş gruplarında personelin en çok 'atıkları toplarken' iş kazası geçirmesi beklenen bir durumdur. Personelin tamamının iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili konularda eğitim almasına rağmen, tüm yaş gruplarında personelin yarısının iş kazası geçirmesi şaşırtıcı bir durumdur. Bu durum, genç yaşta çalışanların tecrübe azlığına, ileriki yaşlarda çalışanların ise fizyolojik kapasitelerinde zamanla azalma ve yavaşlama olmasına bağlanabilir.

Çalışmaya katılan personelin eğitim durumlarına göre kazaya ilişkin bilgileri incelendiğinde, ilkökul ve daha altı öğrenim düzeyine sahip olanlar ile lise ve üzeri öğrenim düzeyine sahip olanlar 'kesici delici alet yaralanması' sonucu kaza geçirdiğini belirtmiştir. Ortaokul mezunu olanların ise yarısı eşit oranlarla 'düşme' ve 'kesici delici alet yaralanması' yaşamıştır. Tüm öğrenim düzeylerinde 'atıkları toplarken' yaşanan iş kazaları önde gelmektedir. Bu sonuçlar; tüm personele yaptığı işlere yönelik daha etkili bir şekilde hizmet içi eğitimin verilmesi, eğitimin geri bildirimlerinin alınması, gerekirse iş başında eğitim verilmesi gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Personele yaptığı her işin risk ve tehlikeleri, hem işe başladığı ilk zaman oryantasyon eğitiminde hem de iş başında anlatılmalı, gerekirse çalışma ortamında uyarıcı işaret ve levhalar konularak güvenli davranışların devamlılığı desteklenmelidir.

Çalışmaya katılan personelin geçirdikleri iş kazasının nedenine ilişkin görüşleri incelendiğinde, erkekler, 36-40 yaş grubundakiler, ortaokul öğrenim düzeyine sahip olanların büyük çoğunluğu geçirdikleri iş kazalarının 'personelin güvenli olmayan davranışı'ndan kaynaklandığını belirtmişlerdir. 41 yaş ve üzeri grubunda olanlar ise eşit oranlarla hem 'personelin güvenli olmayan davranışı' hem de 'iş güvenliği olmayan çalışma ortamı'ni geçirdikleri iş kazalarının nedeni olarak düşünmektedir. Çalışmaya katılan personelin hastane yönetiminin iş sağlığı ve güvenliğine önem verme durumuna ilişkin görüşleri incelendiğinde; kadınlar, 35 yaş ve altı grubunda olanlar, ortaokul mezunları ve lise ve üzeri öğrenim düzeyine sahip olanlar hastane yönetiminin iş sağlığı ve güvenliğine ilk sırada 'önem verdiğini' belirtmektedir.

5. Sonuç ve öneriler

Yapılan bu çalışma sonucunda iş kazası geçiren kurum ev idaresi personeli arasında erkeklerin, 35 yaş ve altı grubunda olanların, ilkökul mezunu ve daha az öğrenim düzeyine sahip olanlar ile evlilerin daha çok iş kazası geçirdiği sonucuna varılmıştır. Personelin tamamına yakınının da hizmet içi eğitim aldığı belirtilmiştir. Personel en çok atıkları toplarken ve paspaslama işlemi yaparken, kesici delici alet yaralanması ve düşme sonucunda iş kaza geçirmiştir. Geçirilen kaza tipleri incelendiğinde, bu iş kazalarının personelin güvenli olmayan davranışları sonucu meydana

Çiçek, B., Erkal, S. (2016). Analyzing of occupational accidents experienced by housekeeping personnel in hospitals according to some demographic characteristics. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 2 (4), 1275-1289.

geldiği görülmektedir. Bu açıdan ilgili kurum ve kuruluşlara, hastane yönetimlerine, işveren şirketlere, tüm hastane çalışanlarına ve kurum ev idaresi personeline şu önerilerde bulunulabilir:

- Genellikle atıkların toplanması esnasında yaşanan kesici delici alet yaralanmalarına neden olan durumların (personelin koruyucu donanım kullanmaması, sağlık çalışanlarının tıbbi atıkları evsel çöp kutularına atması vb.) önlenmesi için gerekli çalışmaların yapılması,
- Tıbbi atıkların toplanması, taşınması ve bertarafı aşamalarında risk ve tehlikelerin arttığı düşünüldüğünde personelin kullanacağı koruyucu donanımının kurum tarafından temin edilmesi, personeli tam ve eksiksiz bir şekilde kullanımı hakkında bilgilendirmesi ve kullanımının sağlanması,
- Meydana gelebilecek iş kazaları ile ilgili olarak önlem alınması açısından iş kazası geçiren personelin tanımlayıcı bilgileri ile yaşanmış tüm iş kazalarının oluş biçimi, büyüklüğü, şiddeti ve sonuçları ne olursa olsun kayıt altına alınması, böylece kaza nedenlerinin belirlenmesi ve yüksek risk grubunda olanlara yönelik önlemlerin alınması,
- Personelin yaptığı iş esnasında, iş güvenliği olmayan çalışma ortam koşullarının ortaya çıkması durumunda yönetime bildirilmesi, sağlıklı ve güvenli bir çalışma ortamının yaratılması,
- Personelin “güvenli davranış” sergilemelerini sağlayacak şekilde üst yönetim tarafından etkili eğitim programlarının hazırlanması, güvenli davranışın yerleşmesi için düzenli ve sürekli olarak iş sağlığı ve güvenliği konularını da içeren eğitimlerin gerek iş başında gerekse iş dışında verilerek güvenlik kültürü bilincinin oluşturulması ve verilen eğitimin niteliğine yönelik ölçme çalışmalarının yapılması önerilebilir.

Kaynakça

- Abbasoğlu, S., Emiroğlu, C., İlhan, N.M, Koşar, L., Kesedar, S. & Müezzinoğlu, A. (2006). Sağlık Çalışanlarının Sağlığı Kime Emanet?!. *Toplum ve Hekim*, 21(3), 173-179.
- Abu-Gad, H.A. & Al-Turki, K. A. (2001). Some Epidemiological Aspects of Needle Stick Injuries Among the Hospital Health Care Workers: Eastern Province of Saudi Arabia. *European Journal of Epidemiology*, 17, 401-407.
- Alamgir, H. & Yu, S. (2008). Epidemiology of Occupational Injury Among Cleaners in The Healthcare Sector. *Occupational Medicine*, 58, 393-399.
- Aybek, A., Güvercin Ö. & Hurşitoğlu Ç. (2003). Teknik Personelin İş Kazalarının Nedenleri ve Önlenmesine Yönelik Görüşlerin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Fen ve Mühendislik Dergisi*, (6)2, 91-100.
- Bilir, N. & Yıldız, A.N. (2014). *İş Sağlığı ve Güvenliği*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Bolubay, Ö. & Türkay, M. (2013). Akdeniz Üniversitesi Hastanesi'nde Çalışan Hemşire ve Ev İdaresi Personelinin İş Kazası Geçirme Durumlarının İncelenmesi. *VII. İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Kongresi*, 18-20 Nisan 2013, Adana.
- Camkurt, M. Z. (2013). Çalışanların Kişisel Özelliklerinin İş Kazalarının Meydana Gelmesi Üzerindeki Etkisi. *TÜHİS İş Hukuku ve İktisat Dergisi*, (24)6/(25)1-2, 70-101.
- Çamözü, E. & Kitiş, Y. (2011). Hastane Temizlik Hizmetleri Personelinin Tıbbi Atıkların Toplanması, Taşınması ve Depolanması İle İlgili Bilgi ve Uygulamalarının Belirlenmesi. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 10(6), 631-640.
- Çopur, Z., Erkal S. & Şafak Ş. (2001). İşçi Sağlığı ve Güvenliği Açısından Ev İdaresi Personeli İçin Eğitim programı Geliştirme, *Ev Ekonomisi Dergisi*, 7(8), 40-46.

Çiçek, B., Erkal, S. (2016). Hastanelerde iş kazası geçiren kurum ev idaresi personelinin geçirdikleri iş kazalarının bazı demografik özelliklerine göre incelenmesi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 2 (4), 1275-1289.

- Çopur, Z., Varlı, B., Avşar, M. & Şenbaş, M. (2006). Ege Üniversitesi Hastanesinde Çalışan Ev İdaresi Personelinin İş Kazası Geçirme Durumlarının İncelenmesi. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi*, 9(2), 155-176.
- Demircioğlu, M. & Centel, T. (2013). *İş Hukuku*. İstanbul: Beta.
- Dikmen Uğraş, A., Medeni, V., Uslu, İ. & Aycan, S. (2014). Ankara'da Bir Üniversite Hastanesinde Çalışan Sağlık Personelinin Geçirdiğini İfade Ettiği İş Kazalarının Değerlendirilmesi. *Türk Tabipleri Birliği Mesleki Sağlık ve Güvenlik Dergisi*, 22-29.
- Erkal, S. & Şafak, Ş. (1998). Ev İdaresi Hizmetlerinin Yürütülmesinde Karşılaşılabilecek Kazalar ve Önlemler. *I. Ulusal Kurum Ev İdaresi Kongresi*, 21-23 Ekim, Ankara.
- Erkal, S. & Şafak, Ş. (2002). Ankara'da Hastanelerde Çalışan Ev İdaresi Personelinin Karşılaştığı Kazaların İncelenmesi. *Sağlık ve Toplum*, 12(1), 72-79.
- Erkal, S. & Coşkun, S. (2010). Bir Hastanede Çalışan Ev İdaresi Personelinin İş Kazası Geçirme Durumunun ve Kazalardan Korunmak İçin Aldıkları Önlemlerin İncelenmesi. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi*, 13(1), 46-61.
- Erdem, Y. & Talas, M.S. (2006). Blunt and Penetrating Object Injuries in Housekeepers Working in a Turkish University Hospital. *American Journal of Infection Control*, 34(4), 208-214.
- Gemalmaz, A. (2009). Bir Eğitim ve Araştırma Hastanesinde Görev Yapan Temizlik Personelinin Kurumda Çalıştıkları Süre Boyunca İş Kazası Geçirme Durumları ve Son Kaza-Yaralanmaya Ait Özelliklerin Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- ILO (1998) <http://laborsta.ilo.org/applv8/data/c8e.html> Erişim Tarihi: 03.01.2016.
- Janowitz, I.L., Gille, M., Ryan, G., Rempel, D., Trupin, L., Swig, L., Mullen, K., Regulies, R. & Blane, P.D. (2005). Measuring the Physical Demands of Work in Hospital Setting: Design and Implementation of An Ergonomics Assessment. *Applied Ergonomics*, 37, 641-658.
- Kuruüzüm, Z., Elmaltı, Z., Günay, S., Gündüz, Ş. & Yapan, Z. (2008). Sağlık Çalışanlarında Kan ve Beden Sıvılarıyla Oluşan Mesleki Yaralanmalar: Bir Anket Çalışması. *Mikrobiyoloji Bülteni*, 42, 61-69.
- Kurt, A. Ö., Harmanoğulları Üçeş, L., Ekinci, Ö. & Ersöz, G. (2015). Bir Üniversite Hastanesi Temizlik Çalışanlarının Biyolojik Riskler Hakkındaki Bilgi, Tutum ve Davranışları. *VIII. İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Kongresi*, 16-18 Nisan 2015, Adana. Poster Bildiri.
- Özkılıç, Ö. (2005). İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Yönetim Sistemleri ve Risk Değerlendirme Metodolojileri, TİSK Yayınları, İstanbul: Ajans-Türk.
- Terzi, Ö., Aker, S., Terzi, Ö., Sünter, A. T. & Pekşen, Y. (2009). Hastane Temizlik Elemanları ve Mesleki Enfeksiyon Riski: Bilgi ve Davranışlar Üzerine Bir Çalışma. *İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 16(1), 7-12.
- Toraman, A.R., Battal, F., Öztürk, K. & Akcin, B. (2011). Sharps Injury Prevention for Hospital Workers. *International Journal of Occupational Safety and Ergonomics (JOSE)*, 17(4), 455-461.
- Türk Mimarlar ve Mühendisler Odası Birliği [TMMOB]. (2012). *İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Oda Raporu*. Ankara: Ankamat.
- Sarı, N. D., Fincancı, M., Soysal, F.H., Demirkıran, N., Koyuncu, S. & Özgün, Ö. (2014). Delici Kesici Alet Yaralanmalarının Bildirim Sıklığı Neyin Göstergesi?. *Med Bull Haseki*, 52, 98-102.
- Shiao, J. S.-C., McLawsy, M. L., Huangz K. Y. & Guox, Y. L. (2001). Sharps Injuries Among Hospital Support Personnel. *Journal of Hospital Infection*, 49, 262-267.
- Şafak, Ş. & Erkal, S. (2011). *Kurumlarda Ev İdaresi*. Ankara: Detay.
- Şafak, Ş., Yertutan, C., Erkal, S. & Çopur, Z. (2002). Hastane Yönetiminde Ev İdaresinin (Housekeeping) Önemi. *V. Ulusal Sağlık Kuruluşları ve Hastane Yönetimi Sempozyumu*, 16-19 Ekim 2002, Eskişehir.
- Yertutan, C. (2000). *Kurumlarda Ev İdaresi Hizmetlerinin Verimliliği*. Ankara:Minpa.
- Yılmaz, G. (2009). İş Kazalarının Nedenleri ve Maliyetleri. *Mühendis ve Makine*, (50)592, 27-32.
- Yoldaş, Ö., Bulut, A., Ertürk, E., Çelik, D., Karakaşoğlu, Ü. & Altındış, M. (2014). Sağlık Çalışanlarında Enfekte Kan ve Vücut Sıvılarına Maruziyet Riskinin Belirlenmesi. *Kocatepe Tıp Dergisi*, 15(3), 297-300.
- 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu (İSGK). (2012) <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/06/20120630-1.htm>. Erişim Tarihi: 12.11.2015.

Extended abstract in English

In recent years, along with the remarkable developments in the tertiary sector in the world, there have been changes in the perception of occupational health and safety, and the tertiary sector has also entered into the study field of occupational health and safety. Health services, which are included in the tertiary sector, are the services that have different departments and are carried out by various occupations. Works done by the housekeeping personnel, who are among the workers of health services, involve risks and dangers, thus, the personnel have the risk of having occupational accidents. Occupational accidents, which are a sub-concept of occupational safety and which have begun to be observed frequently along with the changes in working life as a result of industrialization and technological developments, have been defined as “an incident that occurs in the workplace or due to the execution of the work, causes death or disables body integrity mentally or physically.” according to Law No.6331 on Occupational Health and Safety. Therefore, for the purpose of analyzing the occupational accidents experienced by housekeeping personnel in hospitals according to some demographical characteristics, this study was prepared in descriptive type by benefiting from the data of 41 personnel, who had occupational accidents, among 400 housekeeping personnel who agreed to participate in the study and work in 14 hospitals, the inpatient bed availability of which is over 50, affiliated to universities and the Ministry of Health in Ankara city center, except for the hospitals specialized in certain fields, military hospitals and private hospitals within the borders of Ankara province. A questionnaire form was created to collect the data. The questionnaire form created includes questions to determine the personnel's opinions on the type of the occupational accident they had, the work they were doing when they had an accident, the causes of the accident and the importance of implementations regarding occupational health and safety placed by the hospital administration, in addition to the questions to determine the individual information of the participants. The statistical analyses of the collected data were performed using IBM SPSS statistical packaged software. As a statistical analysis, descriptive statistics were stated as the number of people (n) and percentage (%). The Yates corrected Chi-square test and Fisher's exact test were used. $p < 0,05$ was considered to be statistically significant.

In the study, males, those in the age group of 35 and below, primary school graduates, those with a lower level of education and married people precede among the housekeeping personnel who had occupational accidents. Among the personnel, while those exposed to ‘sharp object injuries’ take place on the top, this is followed by those who had accidents because of “falling”. While the personnel stated that they mostly had accidents while ‘collecting waste’, most of them stated that they had accidents while ‘mopping up’, ‘carrying goods’, ‘using cleaning tools and materials’. When the personnel were asked about the cause of the accident they had, 61.0% of them stated the cause of the accident as the ‘unsafe behavior of the personnel’, and 39.0% reported as the ‘working environment without occupational safety’. Those who think that the hospital management ‘cares’ about implementations regarding occupational health and safety take place on the top. Almost all of the personnel involved in the study indicated that they had in-service training. While all of the personnel (100.0%) indicating that they had in-service training in the hospital where they worked stated that they had training on ‘occupational health and safety’, they are followed by those who stated that they had training on the ‘use of cleaning agents’, ‘infection control and sanitation’. All of the personnel who participated in the study (100.0%) stated that they were using personal protective equipment such as gloves and mask while doing their work. In addition,

Çiçek, B., Erkal, S. (2016). Hastanelerde iş kazası geçiren kurum ev idaresi personelinin geçirdikleri iş kazalarının bazı demografik özelliklerine göre incelenmesi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 2 (4), 1275-1289.

the relationship between the type of the occupational accident the personnel had, the work they were doing when they had an accident, their opinions on the cause of the accident and opinions regarding the hospital administration's status of care on "implementations regarding occupational health and safety", and the gender, age and educational level of the personnel was found to be statistically insignificant ($p>0,05$). In other words, housekeeping personnel working in hospitals are exposed to risks and dangers at any moment and may have an accident regardless of the gender, age and educational level of the personnel. In this respect, the following suggestions can be made to the relevant institutions and organizations, hospital administrations, employer companies, all hospital personnel and housekeeping personnel:

- To perform the necessary works to prevent the situations that cause sharp object injuries that usually occur during the collection of wastes (the non-use of protective equipment by the personnel, the fact that health care personnel throw medical wastes into domestic garbage cans, etc.),
- When it is considered that the risks and dangers increase at the stages of collection, transporting and disposal of medical wastes, to provide protective equipment to be used by the personnel by the institution, to inform personnel about its use fully and completely, and to ensure its use,
- In terms of taking precautions related to occupational accidents that may occur, to record descriptive information of the personnel who have accidents and all occupational accidents experienced regardless of how they occur, their size, severity, and consequences, thus, to determine the causes of the accidents and to take measures for those in the high-risk group,
- In the event when working environment conditions without occupational safety emerge while personnel are performing their job, to report this situation to the management, and to create a healthy and safe working environment,

To prepare effective training programs by the senior management to ensure that personnel exhibit "safe behavior", to create safety culture consciousness by providing training including occupational health and safety issues regularly and consistently for the establishment of safe behavior either at work or outside of the work, and to carry out measurement studies on the nature of the training given.